JORNADA DE DEBAT SOBRE ELS RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DE LA FORMACIÓ PROFESSIONAL REGLADA

El dia 26 de maig de 2010 es van presentar els resultats de l'avaluació de la formació professional reglada de Catalunya (cicles formatius de grau mitjà i de grau superior) que el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu ha dut a terme en el marc del pla d'avaluació definit l'any 2005. L'acte ha tingut lloc al CaixaForum, centre social i cultural de l'Obra Social "la Caixa" de Barcelona i ha comptat amb l'assistència d'unes 150 persones. La jornada va ser inaugurada amb parlaments del conseller d'Educació, Ernest Maragall, i del president del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, Jorge Calero.

Després d'una breu exposició sobre el marc conceptual, els objectius i els criteris de l'avaluació, es van presentar els resultats en les cinc línies en què s'ha estructurat l'avaluació. Va cloure l'acte Jorge Calero.

Amb l'assistència d'unes 150 persones, es van presentar els resultats de l'avaluació de l'FPR

Línies 1 i 2: Anàlisi de la normativa que afecta l'FPR i normativa comparada

Aquesta part de l'avaluació ha estat destinada a analitzar el marc normatiu de l'FPR i la seva aplicació (línia 1) i a fer una anàlisi comparada de la normativa catalana amb l'espanyola de diferents comunitats autònomes (Andalusia, Castella-Lleó, Galícia i el País Basc), i amb la de diversos països de l'OCDE (França, Anglaterra, Alemanya, Quebec i Suècia) (línia 2). Es plantegen una sèrie de recomanacions destinades a l'adequació del sistema d'FPR de Catalunya, als acords i recomanacions estatals i internacionals. Un objectiu addicional d'aquestes línies és la formulació de propostes de millora de l'articulació del sistema.

Destaquen tres elements principals de conclusió i recomanació:

- S'està construint progressivament a Catalunya un marc comú de directrius i polítiques educatives específiques de l'FPR, que té present els principis de la formació al llarg de la vida, però que oblida sovint les directrius i orientacions comunitàries i el marc normatiu estatal.

- És necessari generar mecanismes més eficaços per assolir els objectius de "Educació i formació 2020", establerts per la Unió Europea en relació amb la reducció de la taxa d'abandonament en els ensenyaments postobligatoris.

- En aquesta línia, cal introduir estratègies que simplifiquin el sistema de reconeixement i d'acreditació, tot generant consens amb els agents socioeconòmics. Davant la desconnexió entre les administracions educativa i la laboral, que dificulta la integració dels diferents subsistemes d'FP, a partir de l'avaluació es recomanen les mesures següents:

  1) crear un organisme únic d'integració i gestió;
  2) potenciar els mecanismes conjunts d'informació i orientació que, com que no estan prou evolucionats, limiten el potencial de l'FP com a eina de desenvolupament econòmic i social;
  3) articular un mapa territorial de l'FP amb una distribució adequada i operativa.

Línies 3 i 4: Política educativa i de gestió de formació professional. Rol del Departament d'Educació i dels centres que imparteixen FPR

En la línia 3 s'aborda l'estructura orgànica del sistema d'FPR a Catalunya. Específicament, s'avalua el rol del Departament d'Educació en la gestió i l'administració de l'FPR. D'aquesta avaluació es desprendran propostes de millora de les estructures orgàniques del subsistema.

La línia 4 focalitza l'atenció de l'avaluació en l'estructura funcional del sistema d'FPR i, en concret, en el rol dels centres. Són analitzats els sistemes, mecanismes i recursos d'organització i gestió dels centres d'FPR. Com en les línies anteriors, el contingut d'aquesta també permet elaborar propostes per a la millora dels instruments i dels recursos dels centres.

Algunes de les conclusions i recomanacions més rellevants de l'avaluació en aquests àmbits són les següents:

- Es considera que el sistema de formació professional reglada de Catalunya gaudeix d'una important consistència i que està contribuint positivament a la cohesió social i a la "normalització" del component sociodemogràfic.

- Hi ha tensions no resoltes, dins del Departament d'Educació, entre una tendència centralitzadora i una altra de descentralitzadora.

- Hi ha una clara distància entre allò que s'estableix des de l'estructura orgànica (Departament d'Educació) i allò que s'acaba plasmant en l'estructura funcional (centres), conseqüència d'una manca de mecanismes òptims de seguiment, avaluació i bases de dades, que perjudica la comunicació bidireccional i obstaculitza les millores sistèmiques.

- Es dóna un difícil equilibri dels centres enfront d'una dinàmica que afavoreix en ocasions l'especialització i en d'altres la multidisciplinarietat.

- S'està produint una tendència a la incorporació de nous perfils de professorat sense experiència professional vinculada a la família o especialitat de docència. Per tant, és imprescindible l'ajustament dels perfils del professorat mitjançant una formació específica i basada en estades en centres de treball. A partir de l'avaluació es recomana, també, crear figures contractuals flexibles que permetin incorporar al sistema docents amb experiència professional pràctica.

- Hi ha una percepció de suficiència dels recursos materials i didàctics, gràcies sobretot a l'aportació de finançament feta per empreses i institucions privades. La manca de finançament per a la despesa corrent és, però, un fet persistent.

- L'avaluació ha detectat la necessitat de millora dels sistemes d'informació, des de la perspectiva de la gestió i l'administració dels centres. Es detecta, també, la urgència de formació dels equips directius des d'una perspectiva de gestió integral.

- Hi ha importants llacunes en el paper que han de jugar els centres en relació amb el seu context social, econòmic i cultural. En aquesta línia, és necessària una vinculació real dels centres amb el conjunt de l'entorn educatiu i laboral.

- Hi ha un grau d'eficàcia raonable en el desenvolupament de les funcions dels centres, tot i que amb algunes debilitats estructurals: existeixen processos administratius i de gestió amb una configuració i uns recursos difícils de mantenir a mitjà i llarg termini; la sostenibilitat del sistema és, doncs, qüestionable.

- Els centres no participen en l'elaboració dels plans estratègics de l'FPR i tampoc no reben una comunicació estructurada de les seves conseqüències. En aquest sentit, el paper i les funcions de l'Institut Català de les Qualificacions Professionals (ICQP) i el seu impacte en la docència és desconegut pel professorat.

- La Inspecció d'Educació ha perdut el rol de suport actiu als centres i és urgent la seva especialització en allò que afecta l'FP. Igualment, com a recurs clau en el suport als centres és necessari impulsar, professionalitzar i integrar la figura de coordinació d'FP dins de l'estructura de gestió dels centres.

- Cal dur a terme un enfocament de la carrera professional en la gestió del professorat i propiciar una implicació més gran dels equips de direcció a l'hora de valorar la qualitat de la tasca docent.

L'avaluació ha detectat la necessitat urgent de millorar la coordinació dels centres amb els dispositius diversos d'informació, anàlisi, orientació, intermediació i sobre riscos laborals, existents en els diferents territoris, tant els propis de l'Administració com els generats pel món local, sindical i empresarial.

Cal una vinculació real dels centres amb el conjunt de l'entorn educatiu i laboral

Línia 5: Inserció laboral i continuïtat formativa dels graduats en FPR

L'avaluació de l'impacte de la formació professional en el procés d'inserció laboral dels joves que han cursat cicles de formació professional s'ha fet a través d'una enquesta a una mostra representativa de la generació que es va titular durant el curs 2004-2005. Amb la utilització de mostres de control de joves que no han cursat la formació professional, aporta dades de gran interès per a un millor coneixement de les característiques dels usuaris de la formació professional, dels seus comportaments i dels processos de transició al mercat de treball.

La diferència entre els percentatges de joves que actualment estan treballant i que en el seu dia van obtenir un títol en un cicle de grau mitjà i que no han seguit estudiant posteriorment, comparat amb els joves que van deixar d'estudiar en acabar l'ESO és de més de 20 punts (70,7% per 49,3%). I l'ocupació dels joves que van titular-se en un cicle de grau superior en comparació amb els que van deixar d'estudiar en acabar el batxillerat és de més de 10 punts (83,9% per 73,1%). Aquestes diferències a favor dels joves titulats de formació professional també s'observen de manera molt més accentuada en comparar els seus salaris actuals. El 69,1% dels joves titulats en cicles de grau superior cobren més de 1.000 euros, davant del 42,7% dels que només han cursat batxillerat, i ho fa el 53,4% dels que han cursat cicles de grau mitjà davant del 33,3% dels que han cursat només ESO.

El treball de camp també aporta informació sobre l'adequació subjectiva de la formació rebuda en les competències requerides en els llocs de treball ocupats i sobre el grau de satisfacció sobre la formació rebuda. En ambdós casos, la majoria de la població enquestada declara una opinió positiva. D'altra banda, les empreses també manifesten satisfacció sobre el nivell de preparació dels titulats en formació professional, essent més alta la valoració a les grans empreses que a les petites, les quals tenen més tendència a valorar l'experiència i l'autoaprenentatge dels seus treballadors i treballadores.

L'explotació de l'enquesta aporta també informacions complementàries sobre les característiques dels joves que cursen cicles de formació professional segons l'edat, el sexe, la nacionalitat i la pertinença socioeconòmica de les seves famílies, així com sobre els factors que han influït en la decisió de cursar aquests estudis. Es destaca el caràcter vocacional i, en el cas dels cicles de grau superior, el fet que siguin una via més fàcil per accedir a la universitat. Els resultats s'han analitzat per totes aquestes variables i també per famílies professionals, la qual cosa permet obtenir una visió amplia sobre la contribució de la formació professional a la qualificació en el mercat de treball a Catalunya.

El jovent titulat de formació professional mostra un índex ocupacional més elevat que el jovent titulat de batxillerat i que no ha continuat estudiant